

מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, משום דדרשינן "כל שישנו באיסור לא תאכל חמץ, ישנו בחיוב אכילת מצה".

אמרינן לעיל: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי יליף מעומר ושתי הלחם, איכא למיפרך: מה להני שכן צורך גבוה.

אי יליף מלולב, איכא למיפרך: מה ללולב שכן טעון ארבעה מינים.

אי יליף מסוכה, איכא למיפרך: מה לסוכה שכן נזחגת בלילות כבימים.

אי יליף ממצה, איכא למיפרך: מה למצה שכן נזחגת בנשים כבאנשים.

אלא מהכא דריש לה: אמר קרא: "יום תרועה יהיה לכם". ודרשינן: תוקעין ב"יום", ואפילו בשבת.

ומוכיחה הגמרא: ולמאי דרשינן שדוחה שבת?

אילימא לתקיעה שהיא מותרת בשבת.

לא יתכן. כי הא תנא דבי שמואל: כתיב [במדבר כט א] "כל מלאכת עבודה לא תעשו". והיינו מלאכה של טורח — יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת, שהיא חכמה ואינה מלאכה. ואם כן, לא צריך פסוק להתיר תקיעה בשבת, כיון שאינה מלאכה דאורייתא.

אלא, האי "יום" קאתי לרבות מכשירין שהם דוחין את השבת.

ורבנן אמרו לך: ההוא "יום" מיבעי ליה למידרש, שמצות תקיעה היא ביום ולא בלילה.

ורבי אליעזר: הך דרשא ביום ולא בלילה, מנא ליה?

ומבארין: נפקא ליה מדכתיב: "ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם". והיינו ביום ולא בלילה. ונמרי ראש השנה ויום הכפורים מזהדדי, דכתיב ביום הכפורים "בחדש השביעי", והך קרא אייתר משום שכבר נכתב בכמה מקומות בתורה שיום הכפורים הוא בחדש השביעי. ובא ללמד: שיהיו כל תרועות של חדש השביעי שוות, בכך שיהיו ביום ולא בלילה.

ומקשינן: וליתו כולהו הנך, וליגמרו מינה?

ומתריצין: מתקיעת שופר דראש השנה ליכא למיגמר, שכן תקיעה זו, מכנסת זכרונות של ישראל לאביהן שבשמים.

מתקיעות שופר דיום הכפורים של יובל, ליכא למיגמרי, כיון שיש להן חשיבות מיוחדת. דאמר מר: תקעו בית דין בשופר, נפטרו עבדים, והולכין לבתיהם. ושדות חוזרות לבעליהן.

(אמר מר) מילה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי מבולחו, מאחת מכולן גמר. איכא למיפרך בכל חד וחד כדאמרינן לעיל.

ועוד איכא למיפרך: מה לחנך, שכן אם עבר קלב-א זמנה של מצוה — בטלה. הלכך ראוי

שידחו. מה שאין כן במילה, שאם לא מל בשמיני יכול עדיין למול בתשיעי.

אלא היינו טעמא דרבי אליעזר: דאמר קרא "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". ולמצות מילה שתדחה שבת לא בעינן הך קרא, כיון דאתיא מהלכה למשה מסיני. והפסוק "ביום השמיני" מרבה: **ואפילו בשבת, למכשירי מילה,**

ומקשינן: **ולכתוב רחמנא במילה, וליתו כל הנך, וליגמרו מינה?**

ומתריצין: **משום דאיכא למיפרך: מה למילה שבין נכרתו עליה שלש עשרה בריות, שבפרשת ברית אברהם אבינו הוזכרה המילה "ברית" י"ג פעמים.**

והוינן בה: **עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר, אלא במכשירי מילה. אבל מצוות מילה גופא דברי הכל דוחה שבת. מנלן הא?**

אמר עולא: הלכה למשה מסיני.

וכן אמר רבי יצחק: הלכה למשה מסיני.

מיתיבי: מניין לפיקוח נפש שדוחה את השבת?

רבי אלעזר בן עזריה אומר: ומה מצות מילה, שהיא תיקון אחד מאבריו של אדם, דוחה את השבת. קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת.

והשתא מקשינן: **ואי סלקא דעתך שהיתר מילה בשבת הוא הלכה למשה מסיני, קל**

וחומר מהלכה למשה מסיני מי אתי? וכי למדין "קל וחומר" מ"הלכה"?

והתניא במסכת נזיר: אמר רבי עקיבא: דנתי קל וחומר לפני רבי אליעזר, שרביעית דם מן המת מטמא את הנזיר ב"טומאת אהל", והוא מגלח עליה.

והכי דריש רבי עקיבא: ומה עצם בגודל שעורה, שאינה מטמאה אדם באהל, נזיר נטמא על ידה. רביעית דם, שטמאה אדם באהל, אינו דין שנזיר יגלח עליה תגלחת טומאה?

אמר לו רבי אליעזר: עקיבא. עצם כשעורה שהוא מטמא, זה הלכה למשה מסיני. ואילו רביעית דם שתטמא, וכי אתה בא ללמוד אותה ב"קל וחומר"? והרי אין דנין קל וחומר מהלכה למשה מסיני.

ואף אנו לא נוכל ללמוד פקוח נפש בקל וחומר ממילה אם נאמר שהיא הלכה למשה מסיני. אלא בהכרח שדין דחית השבת מחמת מצות מילה אינו מהלכה למשה מסיני אלא מלימוד מהתורה.

אלא, אמר רבי אלעזר: מילה שדוחה שבת, אתיא מגזירה שוה "אות — אות".

בשבת כתיב: **"כי "אות" היא ביני וביניכם לדרתיכם".**

ובמילה כתיב: **"והיה "לאות" ברית ביני וביניכם".** מה להלן שבת, אף מילה היא בשבת.

ופרכינן: **אלא מעתה, שתיבת ש"אות"**

בשבת נדרשת לגזירה שוה, תפילין, דכתיב
בהן נמי "אות", לידחי שבת?

אלא, לעולם גזירה שוה "אות אות" לא
נאמרה בסיני. ואין אדם דן גזירה שוה
מעצמו.

ומילה דדחיא שבת אתיא מגזירה שוה
שנאמרה בסיני "ברית" דכתיב במילה,
מ"ברית" דכתיב בשבת: "לעשות את השבת
לדורותיכם "ברית" עולם.

ופרכינן: אם כן, גדול שלא נימול בזמנו,
דכתיב ביה "ברית", שנאמר "וערל זכר אשר
לא ימול ... את בריתי הפר" [ופסוק זה
בגדול נאמר, שהרי כתוב בו עונש כרת]
לידחי שבת, ואנן אמרינן שרק מילה בשמיני
דוחה שבת.

אלא, מילה אתיא מגזירה שוה "דורות
דורות".

בשבת כתיב: "לדורותיכם ברית עולם".

ובמילה כתיב: "ובן שמונת ימים ימול לכם
כל זכר לדורותיכם".

ופרכינן: אם כן, ציצית דכתיב ביה "דורות"
[במדבר טו לח] "על כנפי בגדיהם
לדורותם", לידחי שבת.

אלא אמר רב נחמן בר יצחק: דנין מילה
דכתיב בה אות, ברית, ודורות, משבת
דכתיב בה אות ברית ודורות. לאפוקי הנך,
תפילין וציצית, ומילת גדול יותר מח' ימים,
דרק חד חד מהנך קראי הוא דכתיב בהן, ולא
שלשתן.

ורבי יוחנן אמר: אמר קרא [ויקרא יב ג]
"וביום השמיני ימול בשר ערלתו". מדכתיב

"ביום השמיני", ולא כתיב "בשמיני"
דרשינן: אפילו בשבת.

[ורבי אליעזר דדריש "ביום" למכשירי מילה,
סבירא ליה דמילה דחיה שבת מ"הלכה",
ופיקוח נפש לא דרשינן בקל וחומר מהלכה,
אלא יליף מקראי אחריני כדאיתא ביומא פה
ב].

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: אלא מעתה,
טמאים שהוצרכו להביא קרבן והם מחוסרי
כפרה, דכתיב בהו "ביום השמיני", האם חכי
נמי דדחו שבת?

ומתריצין: ההוא "ביום" דכתיב במחוסרי
כפרה, מיבעי ליה למידרש שמביאין
קרבנותיהן ביום ולא בלילה.

ופרכינן: האי "ביום" דכתיב במילה, נמי
מיבעי ליה למידרש שזמן מילה הוא ביום
ולא בלילה?

ומתריצין: ההוא מ"בן שמונת ימים" נפקא,
שמשמעו שיהיה ביום השמיני ולא בלילה.

ודחינן: האי דרשא שמביאין קרבנות ביום
ולא בלילה, נמי מ"ביום צוותו" ילפינן,
שיהיה ביום ולא בלילה.

ומבארינן: אף על גב דנפקא מ"ביום צוותו",
איצטריכא.

משום דסלקא דעתך אמינא: הואיל וחס
רחמנא עליה, על מצורע, זב ויולדת, לאתווי
קרבן בדלות, דהיינו שני תורים בלבד, אפילו
בלילה נמי ליתי.

קא משמע לן קרא ד"ביום" דכתיב בהו,
שאינם מביאים קרבנם אלא ביום.

שבת. ומה אני מקיים "שמיני ימול", לדרוש חוץ משבת.

תלמוד לומר "ביום" — אפילו בשבת.

והיינו, כדרש רבי יוחנן.

אמר רבא: האי תנא דברייתא, מעיקרא כשאמר שמיני אפילו בשבת, מאי קא ניהא ליה שאין מילה בכלל הכתוב "מחלליה מות יומת". ולבסוף כששאל אולי יתכן שאף מילה בכלל אזהרת שבת — מאי קשיא ליה בטעם הראשון?

ומבארין: בתחילה הכי קאמר: "שמיני ימול", אפילו בשבת. ומה אני מקיים "מחלליה מות יומת" כשאר מלאכות חוץ ממילה, אבל מילה דהיא שבת.

מאי טעמא?

קל וחומר הוא.

ומה צרעת, שטומאתה דוחה את העבודה, שהרי לא הותרה קציצת הבהרת כדי להכשירו לעבודה,

ועבודה במקדש היא חמורה שהרי היא דוחה קלב-ב את השבת, ובכל זאת מצות מילה דוחה אותה, את איסור קציצת הבהרת, כדרשין לקמן [קלג א] שאף אם יש בהרת במקום המילה, מותר למול ולקצוץ בכך את הבהרת.

שבת, שנדחית מפני העבודה, אינו דין שתהא מילה דוחה אותה.

ולבסוף, מאי "או אינו" דקאמר תנא דברייתא — הכי קשיא ליה, והדר אמר התנא:

מתקיף לה רבינא: אלא מעתה, שמתוך שהוכשרו להביא בדלות, סלקא דעתך להכשיר גם בלילה, אם כן, יהא זר כשר בהן? ויהא אונן [הממתין לקבורת קרובו שמתאבל עליו] כשר בהן?

ומתריצין: הא אהדריה קרא דכתיב בהו "ביום", לפסול בהם לילה, וגלי לן, שכל תורת שאר הקרבנות עליהם.

רב אחא בר יעקב אמר: גבי מילה אמר קרא "שמיני". שמיני — אפילו אם הוא בשבת.

ופרכין: האי "שמיני" מיבעי ליה למעוטי מילה ביום שביעי?

ומתריצין: בן יום שביעי, מקרא דכתיב "בן שמונת ימים" נפקא.

ותו פרכין: ואכתי תרוויהו מיבעי ליה, חד למעוטי יום שביעי, וחד למעוטי יום תשיעי?

דאי מחד קרא, הוה אמינא שרק יום שביעי הוא דלא כשר, משום דלא מטא עדיין זמניה. אבל משמיני ואילך תמיד זמניה הוא. הילכך צריכנן לתרי קראי, "שמיני", "ובן שמונת ימים".

אלא מהוורתא כדרש רבי יוחנן: "ביום", ואפילו בשבת.

תניא כוותיה דרבי יוחנן, דיליף "מביום" ודלא כרב אחא בר יעקב דדרש מ"שמיני".

והכי תניא: "שמיני ימול", אפילו בשבת. ומה אני מקיים "ומחלליה מות יומת", כשאר מלאכות חוץ ממילה.

או אינו, אלא אפילו מילה בכלל אזהרת